

Ansawdd y Gwasanaeth a ddarperir ar gyfer Rheithwyr

gan Wasanaeth Llysoedd Ei Mawrhydi (GLIEM)

Mae Arolygiaeth Gweinyddiaeth Llysoedd EM (HMICA) wedi bod yn edrych ar sut brofiad yw gwasanaethu ar reithgor yn llysoedd troseddol Cymru a Lloegr. Edrychwyd yn benodol ar:

- sut mae pobl yn cael eu dewis i wasanaethu ar reithgor
- sut brofiad gân nhw ar ôl dod i'r llys (sut maen nhw'n cael eu trin, pa gyfleusterau sydd ar gael)
- i ba raddau y gwneir iawn i reithwyr am unrhyw gostau a ddaw i'w rhan (costau teithio, gofal plant, bwyd a diod, colli enillion).

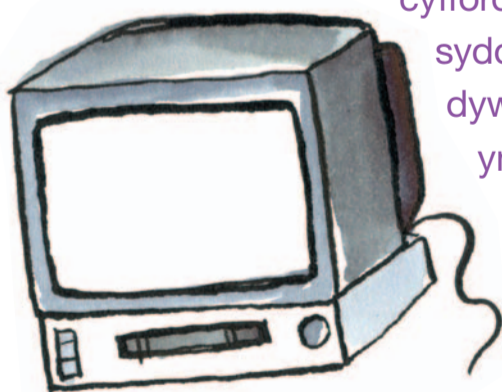
Rydym wedi ymweld â llysoedd, sgwrsio â rheithwyr a staff GLIEM, ac wedi gwahodd rheithwyr i rannu eu profiadau drwy ymateb i holiadur. Cymerodd dros 950 o reithwyr ran yn yr arolwg hwn.

Roedd bron pob rheithiwr (98%) yn fodlon ar y wybodaeth a gawsant cyn dod i'r llys.

Ar y cyfan, roedd rheithwyr yn fodlon iawn ar y ffordd yr oedd staff y llys yn eu trin.

Mae'r llefydd lle bydd rheithwyr yn aros nes iddynt gael eu galw i'r llys yn amrywio o ran cyffordduswydd a'r cyfleusterau sydd ganddynt i'w cynnig, ond dywedodd 84% wrthym eu bod yn fodlon ar y cyfleusterau. Roedd GLIEM eisoes yn ceisio gwella'r cyfleusterau i reithwyr, a bydd yn parhau i wneud hynny.

Er bod lluniaeth fel arfer ar gael, dywedodd llawer o bobl nad oedd y lwfans o £5 y diwrnod yn ddigon. Bydd rhai llysoedd yn cynnig te a choffi am ddim.

Roedd y rhan fwyaf o reithwyr yn teimlo'n ddiogel ac yn sicr, ond teimlwn y dylai GLIEM wneud ychydig mwy ym maes diogelwch a gwarchodaeth i reithwyr. Mae angen i GLIEM wella'r mynediad i reithwyr ag anableddau, fel nad ydynt yn cael eu gwahanu oddi wrth y rheithwyr eraill, ac mae angen gwella'r cyfleusterau ar gyfer storio eiddo rheithwyr.

Gallai GLIEM ystyried dangos gwybodaeth am berfformiad i reithwyr yn eu hardaloedd aros. Weithiau bydd GLIEM yn gwneud pethau'n dda iawn, ond nid yw'n rhoi gwybod i bobl am hyn.

Bydd rhai rheithwyr, yn enwedig y rhai hunangyflogedig, yn cwyno eu ar eu colled yn ariannol yn ystod eu gwasanaeth reithgor ac eraill yn dweud eu bod wedi cael eu gorfodi gan eu cyflogwyr i gymryd gwyliau yn ystod y cyfnod. Ond:

- roedd 81% o reithwyr yn derbyn taliad o fewn deng niwrnod
- dim ond 4% oedd heb gael eu talu o fewn 21 diwrnod
- dywedodd 92% fod y symiau a dalwyd iddynt yn gywir.

Mae angen i GLIEM feddwl mwy am amrywiaeth – roedd rhai rheithwyr yn synnu wrth eu cael eu hunain ar banel lle'r oedd pawb yn wyn, yn enwedig mewn ardal lle ceir poblogaeth o darddiad ethnig cymysg. Hefyd, mae angen i GLIEM sicrhau nad yw pobl yn cynnig y Beibl fel mater o drefn wrth iddynt dyngu llw, a'u bod yn cael cynnig dewis cadarnhau yn lle hynny.

Mae angen i GLIEM wneud y canlynol:

- sicrhau bod unrhyw broses dewis reithgor yn broses ar hap, nad yw'n eithrio neb yn annheg, nad yw ychwaith yn gwneud iddynt deimlo nad oes croeso iddynt a bod y penderfyniadau ynghylch esgusodi pobl rhag gwneud gwasanaeth reithgor yn gyson.
- sicrhau bod y bobl sy'n dod i'r llys yn dweud y gwir am bwy ydynt, ac nad ydynt wedi'u gwahardd rhag eistedd fel rheithiwr.
- gwneud pethau'r un ffordd ym mhob llys ledled Cymru a Lloegr a sicrhau bod hyn yn digwydd.